

XERRADA “ACOMPANYAR LA SEXUALITAT A LA INFÀNCIA”

Escola Teixidores de Gràcia - 26 abril 2022

La Júlia forma part de la Ciranda, un projecte per l'acompanyament respectuós de les sexualitats d'infants, joves i persones adultes. Han creat el projecte pedagògic “Celebrem la Sexualitat”, que s'estructura en 5 temàtiques clau per oferir educació afectiva i sexual integral a l'educació infantil, primària i secundària.

Dimensió reproductiva de la sexualitat.

A les etapes d'infantil fan preguntes del tipus: Com es fan els bebès? D'on vinc? Puc tornar a entrar a la panxa de la meva mare? Quan són més grans, les articulen de forma diferent. Cal tenir una mirada més àmplia, no només des de la biologia.

Coneixement del cos.

Anatomia. Naixem amb genitals que tenen terminacions nervioses erògenes i sensibles al plaer. Com ho acompanyo? Donant el vocabulari adequat.

Els plaers.

Tenim cossos sensibles connectats als 5 sentits i ens donen experiències de plaer i de desplaer. És important saber què t'agrada i què no i poder-ho comunicar. Aquest eix té a veure amb el consentiment, el desig... Quan comencen les exploracions ens interessa saber totes les consignes de prevenció d'abusos.

Construcció d'identitat de gènere.

Què és això de ser nen i nena? Rosa? Pilotes? Com llegim els nostres cossos? Com ens relacionem? Homofòbia?

Bon tracte.

Ve dels anys anteriors treballant contra les violències de gènere. Anem a favor de tractar-nos bé. En aquest projecte treballem la frustració, les emocions... Masculinitat? Agressivitat? Quin ambient hi ha a casa?

Quan una criatura de 3, 4 o 5 anys pregunta com es fa un bebè, té a veure més amb la part afectiva. La metàfora de les dues llavorettes (no una), un terrari... o penis, espermatozoides... són conceptes una mica abstractes en aquesta etapa. Normalment, a aquesta edat els expliques que els pares i mares en teníem moltes ganes i estàvem molt il·lusionats. A vegades es vol i no es pot. A vegades arriben sense voler. Per tirar endavant una criança cal molta energia i la voluntat i el compromís són imprescindibles. Si tenen 8 o 9 anys, la resposta ja pot ser diferent. Es pot dir que, a vegades els penis dels homes adults, que ja produeixen espermatozoides i els úters de les dones adultes, que ja produeixen òvuls s'ajunten i creen un bebè. Els expliques que els nens i les nenes a aquesta edat no poden ser papes i mames, però sí que poden jugar a tenir nens. El joc simbòlic de la maternitat és important.

Totes les criatures naixem amb genitals, que s'acaben de definir en el ventre matern al cap de dos mesos de gestació. Biològicament, el clítoris i el penis estan formats pel mateix teixit. El símil de penis no és vulva, és clítoris. El símil de vulva és l'escrot. Està bé que entenguem les sensibilitats. També passa amb els ovaris i els testicles, són el mateix teixit. Fascinant i molt útil per entendre. El clítoris ni existeix en els llibres de text. És important utilitzar el vocabulari correcte. En aquest desenvolupament hi ha persones que tenen una variació del desenvolupament embriològic i tenen testicles interiors i una vulva

a l'exterior. La família té un dilema a l'hora d'inscriure a les criatures amb genitals intersexuals al registre. Es tendeix a operar de molt petites i s'està demanant que no es faci fins que puguin decidir per ells mateixos.

Els infants neixen amb genitals i se'ls assigna el gènere. Aquests genitals els estarem cuidant, rentant-los i ens acostuma a passar que no els anomenem. Fem servir eufemismes. Aquesta diversitat de noms ens té molt desubicats. No tenim el vocabulari. Si volem que una criatura sumi, li ensenyem els números. Si volem que una criatura previngui abusos, li hem de donar eines. En les nenes s'acostuma a invisibilitzar. I els nens tendeixen a exagerar, ridiculitzar-los, burlar-se, fet que ens porta a dificultats posteriors. Cal anar oferint aquest vocabulari neutre i comú. La hipòtesi és que si un nen tendeix a burlar-se dels seus genitals, podem suposar que també es burli dels dels altres. Els adults no hem fet ús aquest vocabulari. Al principi es nota perquè no venim d'aquí, crida l'atenció durant uns mesos i genera una mica de rebombori. Per poder-la fer amb les criatures, primer l'has de fer tu. L'has d'anar convidant a fer que formi part del teu vocabulari. Als avis els pots sobtar. És un procés.

Els genitals de les criatures neixen en un estadi de desenvolupament infantil i tendim a mirar-lo des de la funció adulta. La fimosi és fisiològica de naixement i té molt sentit perquè protegeix. Sol haver-hi una experiència desagradable. La pediatra Hortensia Vallverdú treballa amb "slow pediatria". Podem deixar que els genitals madurin al seu ritme, com ho fa la resta del cos de l'infant. La proposta és esperar a 4 anys i no forçar-ho als 2. Fins als 8 podem anar veient com es desenvolupa. En la major part dels casos no cal operar de fimosi. En les nenes pot haver-hi sinèquia vulvar, que és l'adherència entre els llavis menors de la vulva. El pediatre pot forçar-los i no caldria perquè en la major part dels casos es resol de forma natural. No volem que els infants integrin aquest dolor com a part de l'experiència. Ho podem evitar. Per als nens de 2 anys no cal que sigui una obligació baixant-se la pell. Els pediatres miren força els genitals masculins, en canvi, a les nenes no se'ls mira les vulves fins que hi ha penetració. Cal reconèixer la sensibilitat dels genitals, la cura i el vocabulari.

Des de petits, els penis i els clitoris són zones erògenes que tenen ereccions, més irrigacions de sang que produeixen un creixement. En les nenes no són tan visibles. Els pot semblar que tenen ganes de fer pipi, però no. L'erecció és perquè m'arriba més sang potser perquè fa calor, perquè estic content, perquè tinc pipi... Si els nens diuen que no els baixa, els podem explicar que relaxar-se ajuda. La clau és parlar-ne. Si per exemple, es tanca la porta per fer caca, també en parlem. Dir-li que si té ganes de tocar-se, perfecte perquè els cossos estan fets per això. Nosaltres li diem on es pot tocar i a on no. A casa sí perquè és íntim, és més privat i més segur. És difícil d'explicar però la vulva, el penis i l'anus els mirem i els toquem en espais més privats i segurs. No pot estar sempre amb la mà al penis. És responsabilitat adulta o de l'escola ensenyar-los que en l'espai públic ni ens toquem ni mostrem els genitals. És una norma social i s'ha decidit així. Parlem d'espais on la nuesa està permesa: a la piscina, en una platja nudista, al vestuari... Cal posar les normes, tot i que pot no ser fàcil explicar el sentit que tenen. No els podem renyar si no els hem aclarit les normes. A l'escola no tenim espais per mirar-nos, tot i que pot passar si plou i ens canviem. La mama et cuida i ara ho fem així. A 5 anys no pot entendre que té a veure amb la prevenció d'abusos. Els podem explicar: a casa ho fem així, a l'escola així i a casa els avis d'aquesta altra manera. La nostra societat ho gestiona així perquè no hi ha un consens. Per alguna família l'exploració és gaudi i per altres pot ser un abús. Pot ser que algú vingui d'una família molt lliberal i els sembli bé i una altra que vingui d'un sistema familiar en el qual s'han patit abusos, ho vegi com un risc. Hi ha projectes d'educació viva on els adults poden acompanyar l'exploració dels infants, però

cal una preparació prèvia. A la família també ho consensuarem. Pot ser que a un infant li molesti que els pares vagin nus per casa i caldrà veure com ho fem perquè tothom estigui a gust. Els expliquem que un mateix fet a casa ens pot semblar bé; no obstant això, a casa els avis, no.

Tots els genitals són sensibles i erògens. Arriben consultes que una nena es toca el clítoris, però no que els nens ho fan. En qualsevol moment ho descobriran i cal parlar-ne i explicar-li perquè s'ubiquin en el món en el qual vivim. Si et dona *gustet* i no et fa mal, està bé. Si et fa mal, t'has passat i cal fer-ho més suau. A cap orifici del cos ens posem objectes. Posar-se el dit o llepar-se pot ser que l'adult no ho pugui sostenir i que se senti superat. Llavors cal dir-li que no el podem acompanyar, potser perquè ens recorda a la sexualitat adulta o el motiu que sigui. Es pot demanar un relleu si n'hi ha o explicar-li que no el pots acompanyar, com quan puguen molt alt en un arbre. La proposta és ser honestos. Els infants llegeixen tot.

Dels 5 als 10 anys és el millor moment per establir un vincle de relació amb la sexualitat i per ser humans: això t'ho sé explicar, això, no, amb aquest tema no et puc acompanyar. Cal pifiar-la fins que agafis agilitat, pot durar uns anys. A les famílies sempre s'està educant a la sexualitat: ens abracem, ens petonegem, anem despullats, parlem dels genitals o no en parlem. Si no en parlem, pot passar que els pares no siguin els referents per aquest tema i s'adrecin a un amic, segueixin a un youtuber... És millor estar disponible ara. N'hem de parlar encara que no surti el tema. Si tu no et mostres disponible, perceben que tu no estàs disponible com a referent. Com més integrat ho tinguis tu, millor. Com més aviat millor.

Eixugar-se l'orina ho haurien de fer totes les persones que orinen. Embrutes l'entorn i el penis queda brut. Ens asseiem. Si els pica l'anus, ofereixes a l'infant un mirallet i li proposes que es posi ell la crema. Si pregunta a la mare com és que està sagnant. Li expliques que et trobes més cansada. No ho expliques una sola vegada, fes-ho deu.

Al web de La Ciranda hi ha una bibliografia que ens podem descarregar - https://laciranda.com/wp-content/uploads/2022/01/Bibliografia-recomanada-Celebrem-la-Sexualitat_2022.pdf i al seu Instagram també hi ha moltes publicacions.